

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

DEUS propterea irascatur, 2. Regum, 3. vers. 27.

Miramur ethnici hujus Regis *Asogriav*, quoties illam historiam legimus. Quoties magis admirari decet, quod Rex Regum & Dominus Dominantium filio suo non perpercit, sed ut magna & vasta urbs, mundus inquam, quæ jam longo tempore à Diabolis obsessa erat, liberaretur, in petra Calvariae immolavit. Quò facto percussus hostis infernalis, in fugam se coniecit, & ex hujus amoris vehementia perspexit, quanti homo æstimetur in oculis Dei. Si enim filium dedit pro nobis, quomodo non etiam cum illo daret omnia, Rom. 8. v. 32.

Hæc audivimus ex ordinaria Epistola, quod Apostoli magnalia Dei variis linguis in die Pentecostes prædicaverint, Act. 2. v. 8. 11. Si quis summam istius concionis Apostolicæ, quæ tota non extat, scire cupit, illius voto satisfieri potest per hodiernum Evangelium, quo Christus concionem illam quasi in compendium contraxit, & brevi aphorismo totum salutis nostræ negotium complexus est, unde Lutherus parva Biblia & cordiale suum optimum appellare consuevit,

Nos partiemur Textum in duo membra principaliora, & videbimus

- I. Salutis fundamentum.
- II. Salutis impedimentum.

J. J.

EXEGESIS.

Sicut in V. T. eminet Protevangelium de semine mulieris contrituro caput serpentis, quod habetur Gen. 3. v. 15. sic in N. T. eminet Evangelica Christi concio, quo proponitur Joh. 3. v. 16. Fundamentum enim

salutis nostræ his verbis continetur, quod triplici fulcro innititur.

1. Est gratuita Patris dilectio. Hæc est fons salutis nostræ, ex quo reliqua beneficia omnia promanant. Vide Rom. 5. v. 8. 1. Joh. 4. v. 9. Eph. 2. v. 4. &c. Describitur autem hic

1. *Secundum altitudinem*, per voculam sic. Sic, inquit Christus, dilexit Deus mundum.

Est hæc 1. *Vox excitantis*. Corda nostra plerunque adhærent terrenis, & si ad votum nobis omnia succedunt, toti gaudio & lætitia perfundimur: At summo hoc beneficio, quod Deus mundum tantopere dilexit, ut Filium suum dederit, hoc inquam parum aut planè nihil afficimur, cum tamen propter hoc donum reliqua omnia dentur, & sine hoc dono reliqua omnia nihil profint. Hoc Christo probè notum est, ideò per voculam sic, vult nos excitare ad penitentiorem dilectionis divinæ considerationem, & gratiarum actionem, quæ Deo Patri propter hanc liberalitatem & munificentiam singulariter mirabilem & mirabiliter singulariter, debetur. Nam opera Domini revelare & confiteri honorificum est, inquit Raphael Archangelus Tob. 12. v. 7.

2. *Vox exaggerantis*. Quis est Deus? perfectus in semetipso, unde Elschadai dicitur Gen. 17. v. 1. cui nihil decedit, si creaturis ab ipso averfis, malè sit, & nihil accedit, si creaturis ad ipsum conversis bene sit. Quod ergò Deus qui in se ipso beatus & perfectus est, mundum dilexit, id exuberantis bonitatis indicium est, ut cum Davide meritò exclamare possimus: Quid est homo? &c. Psal. 8. v. 5.

3. *Vox consolantis*. Non est hæc frigida & tenuis quædam dilectio, sed talis & tanta, quæ

quâ omnes homines in iparticipationē beatitudinis suæ receptos cupit, undē *σπλαγχα ἐλέως*, Luc. LV. 78. & *πᾶτος ὑπερβάδιον τῆς χάριτος*, Eph. 2. v. 7. appellatur. Imò tanta est quantus ipse est, Sir. 2. v. ult.

Hinc efficax emergit *consolatio*, ut quilibet inferre possit: Si Deus mundum dilexit, me quoque diligit, qui sum pars mundi. Opponit Diabolus: Deum offendisti, sic & sic peccasti, sic & sic punieris: repone ipsi hoc Evangelium, & in fide sincera repete: sic & sic Deus dilexit mundum, sic & sic me quoque dilexit. Hæc est fiducialis applicatio, quæ sibi Christum & omnia ipsius merita appropriat, & cum Paulo dicere potest: Christus dilexit me, & seipsum tradidit pro me, Gal. 2. v. 20.

2. *Secundum magnitudinem*. Verè enim & sincerè absque ullo furo dilexit mundum, & ad obsequendum suum amorem dedit nobis non mundi thesauros, aut alia temporalia bona, sed

1. *Filium*. Hoc tantum est beneficium, ac si maximi cujusdam Principis servus magnus febribus æstuarer, nullumque aliud ad sanitatem recuperandam superesset remedium, nisi balneum ex sanguine filii Principis. Pater tunc servi saluti consulens filium totius regni unicum hæredem traderet, venas incideret, sanguinem eliceret, adeoque vitâ privaret. Talis fuit erga nos æterni Patris dilectio, qua ut servos pristinâ libertate & sanitate donaret. Filium tradidit, ut venis ejus spinarum & clavorum aculeis incisis sanguinem, quo peccatores abstergerentur, profunderet. O caritatem sine modo! ô dilectionem sine exemplo!

2. *Filium proprium*, non alienum. Deprecatur vulgò Mauriti Imperatoris magnanimitas, qui cum ante suos oculos

mnis mascula proles à Phoca miserè occideretur, in hæc verba prorupit: O justus es Domine, & justum est judicium tuum. Cumque liberorum nutrix infante Imperatoris reservato, puerum ipsa suum lactentem ad cædem protulisset. Mauritius astans, suum requisivit & adferri iussit, iniquum esse dicens, in alium animadverti, cum à se Deus penam expeteret. Sed majoris longè admirationis est, quod Deus non alienum sed propriam suum Filium pro nobis tradidit, qui est splendor gloriæ & character substantiæ ejus, Ebr. I. v. 3.

3. *Filium unigenitum*. Proles unica, proles dilectissima, unde Tobias filium unicum Anna mater lumen oculorum, baculum senectutis, solatium vitæ, &c. nominabat, Tob. 10. v. 45.

Si quis haberet filios 70. ut Gideon, Jud. 8. vers. 30. aut 80. ut Scylurus Rex Scytharum, aut triginta, ut Babo Comes Habsburgensis, vix tamen unum ex illis cederet aut donaret. Sed Deus Pater cœlestis dat nobis Filium suum & quidem unigenitum, & ita commendat amorem suum Rom. 5. v. 8.

Vix adduci poterat Jacob Patriarcha, ut ad redemptionem filii sui Simeonis minimum natu Benjamin ad modicum saltem tempus à paterna domo in Ægyptum proficisci pateretur, quamvis adhuc satis filiorum haberet, Genes. 43. vers. 6. Sed Pater cœlestis unigenitum suum nobis dedit, ut captivos liberaret & educeret per sanguinem Testamenti sui de lacu in quo non est aqua, Zach. 9. vers. 11. non enim simpliciter dedit, ut haberemus Doctorem, conterraneum & amicum, cui angustias animi nostri committeremus, sed pro nobis dedit,

Vid. Arnd. *Wass. 37. lib. 4. part. 2. c. 5. §. 2. p. 870.* 3

et par. iud.
10. 4. aut
43. filios, ut
oram lex i.
de. 2. reg. 10.
14.

ut

ut haberemus *λυτρώτην*, qui animam suam poneret pro nobis. Huc pertinent dicta 2. Cor. 8. v. 9. Tit. 2. v. 14. Ebr. 12. vers. 2. O charitatem sine modo! ô dilectionem sine exemplo.

Agnoscamus hoc grato pectore. Artaxerxes Persarum Rex Themistoclem exulem magnis muneribus affecit, & inter cætera tres urbes ei donavit. Magnesium, quæ panem, Lamsacum, quæ vinum, & Micentam, quæ obsonia præberet, quam etiam fortunæ providentiam miratus Themistocles filiis suis dixisse fertur: Perieramus, nisi periissemus! Major est Dei liberalitas, qui Filium suum & cum illo omnia nobis donavit, Rom. 8. v. 32.

Habemus in illo *mediatorem faventissimum*, 1. Tim. 2. v. 5. Eph. 2. v. 6. Ebr. 9. v. 15.

Habemus *sponsorem fidelissimum*, Ebr. 7. v. 22. Ps. 69. v. 5.

Habemus *redemptorem potentissimum*, qui nos emit pretio magno, 1. Cor. 6. v. 20. 1. Pet. 1. v. 18. 19. Eb. 9. v. 12.

Habemus *defensorem fortissimum*, qui nos in tergo portat ut aquila pullos suos Deut. 32. vers. 11. & ab omni malo custodit, Psal. 121. v. 7.

O igitur cum Davide exuscita cor tuum fidelis anima, & dic ex Ps. 57. v. 8. Paratum est cor meum Deus, paratum est cor meum, cantabo & psallam in gloria mea. Exurge psalterium & cythara, exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis Domine & psallam tibi in nationibus, quia magna est super cælis misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua. Hoc placebit Deo super juvenum cornua producentem & ungulas, Ps. 69. vers. 32.

3. *Secundum latitudinem*. Nam mundum dilexit, inquit Christus, id est, omnes

& singulos homines. Nulla enim hic exceptio, & quem exciperet Deus, cum omnes pares invenerit? Rom. 3. v. 23. Imò si non omnes dilexit, aliquos odio habuisse dicendus erit? jam verò Deus nil odit eorum quæ fecit, Sap. 11. v. 25. proinde nihil valet glossa Calvinianorum, quando per mundum solos electos notari disputant. Quid enim Christus per mundum velit intelligi, in sequentibus explicat, ubi mundum hunc, quem Pater cælestis dilexit, in credentes & non credentes dispefcit.

O *dilectio!* ô *dignatio!* Merebatur nostra impietas damnari, sed amari fecit Dei pietas. Dilexit mundum ut faceret mundum, dilexit fœdum ut faceret purum, dilexit impium ut faceret pium, dilexit sceleratum ut faceret beatum. Captivum dilexit ut liberaret, perditum dilexit ut resciceret, ægrum ut sanaret, mortuum ut ad vitam reduceret. Mirum alicui videatur, quod Moses Æthyopiâ, Ahasverus Estheram ancillam, Lybussa Regina Bohemiæ Primislaum rusticum dilexerunt, & matrimonio sibi junxerunt, sed magistamen mirum est illud, quod Deus mundum dilexit, Creator creaturam, Dominus servos, beatus maledictos, lux tenebras, Spiritus carnem, vita mortem.

Mundus est sceleratorum habitaculum. Omnes declinarunt & inutiles facti sunt, Ps. 14. v. 3. omnes peccaverunt, & destruitur gloria Dei, Rom. 3. v. 23. Omnes conclusi sunt sub peccatum, Rom. 11. v. 32. non est qui faciat bonum, ne unus quidem, Psal. 14. vers. 3. etiam inter sanctos Dei nullus est sine macula, Job. 15. vers. 15. & ecce Deus tales diligit.

Mundus est vitiorum lerna & receptaculum, totus quippe in maligno positus est,

1. Johan.

1. Johan. 5. vers. 19. nihil est in eo nisi concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, 1. Johan. 2. v. 16. Olim tres gentes malè audiebant, Cappadoces, Cretenses & Cilices, quibus propterea tria *καίτια καίσινα*, tria Cappa pessima tributa sunt, ut ipsorum mores pessimi perfringerentur. Hodie totus mundus talis est. Passim enim regnant tria Cappa Pessima, & quocunque te veritas *καίσινα*, *καίσινα*, *καίσινα* in gradu superlativo omnia reperies, Esa. 3. v. 9. Jer. 11. v. 15.

Mundus est pietatis obstaculum, & idolo suo tricipiti multos seducit ad injustitiam, Rom. 16. v. 18. Nam colloquia & exempla mala corrumpunt bonos mores, 1. Cor. 15. v. 33. Sap. 4. v. 12. Frequens ibi & valde frequens est cor Caini, lingua Simei, labium Doegi, saluatio Jobi, osculum Judæ, blandum venenum, sagitta occulta, mellitus gladius. Si Abel es, non deerit tibi Cain, si Jacob, non deerit tibi Esau, si David, non deerit tibi Saul. Ecce talis mundus est quem Deus diligit.

Nostrum est hanc dilectionem Dei admirari & magnificare. Prodest enim

1. *Contra tentationem indignitatis*. Cogitas vitam tuam & nihil nisi mundanum invenis. Adulter es sicut David, idololatra es sicut Manasse, persecutor es sicut Paulus, impostor es sicut Zachæus, talis qui præsentis seculo se conformavit, pice mundi se contaminavit, vitiorum laqueis se implicavit. Ne desperes, et propterea dilectione Dei te indignum existimes. Dilexit Deus mundum, et ita te quoque qui in mundo et de mundo es, dilexit. Major igitur est Dei dilectio, quam tua defectio. Qualia enim & quanta sunt tua peccata, sunt tamen in mundo, sunt tamen in numero. Dei autem gratia & di-

lectio est supra mundum, est sine numero, Sir. 18. v. 4.

2. *Contra tentationem particularitatis*, quando Satanas in cordibus piorum tales movet cogitationes: Unde scis, ad te quoque pertinere beneficia Christi? multa hominum millia damnantur, quos Deus itidem dilexit, & Filium suum illis dedit. Scriptum est, multi vocati, pauci electi. Sed revocate vobis, dilecti, hoc dictum Christi: Sic Deus dilexit mundum: Si enim mundum dilexit: Ergò etiam me & te dilexit. Ergò non vult hunc aut illum tantum reliquis exclusis salvari. Ergò non discrevit quosdam absolute ad salutem, & reliquos propter peccatum æternæ damnationi destinavit, ut Calviniani somniant contra expressam Scripturam, Ezech. 33. v. 11. 1. Tim. 2. v. 4. 2. Pet. 3. vers. 9. (1. Tim. 4. v. 10. 1. Joh. 2. v. 1. 2. Rom. 14. v. 15. 1. Corinth. 8. v. 11. 2. Pet. 2. v. 1.)

Has universales Evangelii promissiones ad te etiam pertinere, nosti ex eo, quod per baptismum in foedus Dei receptus es, quod in absolute annunciat tibi peccatorum remissio, quod in S. Cæna pignus salutis corpus Christi pro te in mortem traditum, & sanguinem Christi pro te in ara crucis effusum accepisti, & quæ plura sunt ejusmodi *κερίσματα*, per quæ Spiritus Sanctus testimonium dat spiritui nostro, quod sumus filii Dei, Rom. 8. v. 16.

II. *Meriti Christi perfectio*, de qua Salvator: Non misit Deus Filium, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per eum. Verba hæc de adventu Christi primo intelligenda sunt, quo non venit ut Judex, sed ut Salvator & Redemptor, qui morte suâ vitam & redemptionem mundo impetraret. Quamvis enim Deus nos gratis salvat, & absque nostro merito, tamen non salvat nos

nos

nos absque merito Christi, hinc Scriptura utrumque conjungit Rom. 5. vers. 8. 2. Cor. 5. vers. 21. & alibi passim. Nam non tantum misericors est, sed etiam ignis consumens. Proinde nos in gratiam recepit non absolute, sed per & propter Christi meritum, quod totam ipsius obedientiam, tam activam, quâ legem nostri loco perfectissime implevit, quâ passivam, quâ passione & morte suâ justitiam nobis & salutem æternam promeruit, Matth. 5. vers. 17. Gal. 3. vers. 13. c. 4. vers. 4. complectitur, unde & Jehova justitia nostra dicitur, Jerem. 23. v. 6. quia factus est nobis à Patre justitia & sanctificatio & redemptio, 1. Cor. 1. v. 30. super ipsum posuit Deus iniquitates omnium nostrum, Esa. 53. vers. 6. ipse dedit semetipsum pro omnibus, 1. Tim. 2. vers. 6. mortuus pro omnibus, 2. Cor. 5. vers. 15. etiam pro reprobis, Rom. 14. v. 15. & his qui pereunt, 2. Pet. 2. v. 1.

Hoc fundamentum salutis à nullo vel Tyranno, vel hæretico, imò nec ab ipso Diabolo convelli potest. Qui enim vitam æternam nobis acquisivit, non est nudus homo, sed unigenitus Dei Filius. Nudus homo ne unicam quidem scintillam gehennæ extinguere potuisset: sed quia Dux vitæ & Dominus gloriæ pro nobis mortuus est, mors ejus meritò tanti æstimatur, ut hæc ipsa vitam & salutem nobis reparatam esse, certò confidere possimus juxta dicta Scripturæ, Act. 20. v. 28. 1. Joh. 1. v. 7. Ebr. 9. v. 12.

III. *Fiducialis apprehensio.* Nihil enim prodesset nobis Christi meritum, nisi apprehenderetur per fidem: Idcirco Christus addit: ut omnis qui credit in eum, non peccet, sed habeat vitam æternam. Fides igitur in assequenda salute omnem facit paginam.

Per fidem certi sunt credentes de gratia electionis. Nam Deus nos elegit in fide, 2. Thess. 2. vers. 13. per fidem sumus filii Dei, Johan. 1. vers. 12. per fidem stamus in gratia, Rom. 11. v. 20. per fidem hæredes efficimur vitæ æternæ, Joh. 3. v. 36.

Certi sunt credentes de gratia vocationis. Ubi enim fides, ibi Christi gratia. Vis igitur scire an apud Deum sis in gratia, proba te ipsum, an veram fidem habeas. Si veram fidem habes, sufficit. Ergò certò statue, quod sis in gratia. Diligit te Pater, regit te Christus, inhabitat te Spiritus Sanctus. Sin minus, ad media fidei, accede, audi verbum, utere S. Cœnâ, peccata deplora obicem remove, & fides tibi certò dabitur. Nam ex auditu fides, Rom. 10. v. 17.

Certi sunt credentes de gratia Salvationis. Ubi enim fides, ibi electio, ubi electio, ibi vocatio, ubi vocatio ibi salvatio. Hæc catena non rumpitur, modò ipse non rumpas illam vel impietate vel diffidentia, fidei enim finis est salus animarum, 1. Pet. 1. v. 9.

Prosternitur igitur hæc justitia operum. Si enim opera faciunt aliquid ad salutem, faciunt vel mandata vel electia. Non hæc, quia frustrâ colitur Deus mandatis hominum, Matth. 15. v. 9. non illa, quia imperfecta & jam debita, Luc. 17. vers. 10. ex debito enim non potest fieri meritum, Rom. 11. v. 6.

De Secundo.

Positò salutis fundamento, quo unice debemus inniti in articulo justificationis nostræ coram Deo superest, ut videamus etiam *salutis impedimentum*, quod duplex in prælecta Evangelii pericope subjicitur.

I. *Christi rejectio*, quæ fit per incredulitatem, quæ radix & mater est omnium peccatorum. Unde Lutherus rectè dixit: Sola incre-